

ALTIN ÇAĞIN ANILARI

Şefik Kanar

Editör

Büşra Şahin

Kapak Tasarımı

Kalina Tasarım

Mizanpaj

Neşe Siyamoğlu

ISBN: 978-625-7237-93-2

1. Baskı: Kasım 2023

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden ve yazardan izin almadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Yazardan Direkt – Türkiye

Yazardan Direkt Elektronik İletişim Tanıtım Paz. ve Tic. Ltd. Şti

Altın-tepe mah. İstasyon Yolu sok. No: 3/1

Maltepe / İstanbul

Tel: 0216 3011213

Sertifika No:47456

Baskı ve Cilt

Meteksan Matbaacılık ve Teknik Sanayi Ticaret Anonim Şirketi

Beytepe Köy Yolu No:3 Bilkent/ANKARA

Sertifika no: 46519

Şefik Kanar Kimdir?

Gaziantep'te 29 Ekim 1936 günü, bir Cumhuriyet Bayramı sabahında dünyaya geldi. İlkokulu Gaziantep İsmetpaşa İlkokulunda, ortaokul ve liseyi Gaziantep Lisesinde okuyarak bitirdi. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini ve yine İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsünü iyi derecelerle tamamlayarak mezun oldu. Askerliğini yedek subay olarak Gaziantep 39. Piyade Alayında yaptı. Takım komutanı, çavuş yetiştirme kurs komutanı, inzibat subayı ve disiplin subayı görevlerinde bulunarak terhis oldu. Hâkim stajı için Adalet Bakanlığına başvurdu. Staj sırasını beklerken Ankara Etibank Genel Müdürlüğü Sosyal İşler Şubesinde Şef olarak çalıştı.

Gaziantep Adliyesinde hâkim stajını yaparak Kahramanmaraş'ın Pazarcık ilçesine savcı yardımcısı olarak tayin oldu. Kahramanmaraş, Türkoğlu, Andırın ve Kadirli'de yetkili savcılık görevleri yaptı. İzmir Kemalpaşa'da savcılık görevi yaparken ayrılarak Gaziantep'te avukatlık mesleğine başladı.

1984 yılında ailesiyle İstanbul'a taşındı. İstanbul Barosuna kaydını yaptırarak avukatlığa devam etti. Hâlen baroya kayıtlı avukat statüsünde ise de fiilen mesleğini icra etmemektedir. Yazarın üniversite mezunu iki erkek bir kız çocuğu ve iki torunu vardır. Gaziantep'te "Yaşayan Çınarlar" projesinde, şehir kimliğini oluşturan 100 kişiden biri olarak kendisine yer verilmiştir.

TEŞEKKÜR

Anılarımı yazmaya karar verirken beni teşvik eden, yuvamızın Tuba Ağacı sevgili eşim Fazilet'e;

Mutlu yuvamıza renk ve canlılık katan, sabır ve safiyet timsali, ilk çocuğumuz, ilk göz ağrımız, can oğlumuz Taner'e;

Kitabın hazırlanmasında, bilgisayara aktarılmasında, yayıneviyle yazışmalarda büyük emeği geçen, anılara sevgi ve heyecan katan evimizin çiçeği; yüreğinde insan ve doğa sevgisi taşıyan, tüm güzelliklerin sembolü sevgili kızımız Feyza'ya;

Yuvamızın son mücevher kilit taşı, sonsuz sevgi ve fedakârlık duygularını yüzeyde değil yüreğinin ve ruhunun derinliklerinde bir hazine gibi besleyen can oğlumuz Alper'e;

Gönülden teşekkürler...

İÇİNDEKİLER

Önsöz	1
Çocukluk Yılları	3
Karatarla Günleri	6
Bir Türlü Sanatkâr Olamadım	16
Gaziantep'in Çarşıları, Bağları	21
Şire Günleri	23
Topaç Zamanı	27
Antep Evleri	28
Deprem Babamı Erzincan'da Yakaladı	30
Antep Evleri ve Yaşam	33
Antep'in Hacı Ümmet'i	37
Hafız Ali ve Kokmuş Öküz Kellesi	39
Akşam Davetleri	40
Ya Şimdi?	41
Antep Sokaklarında Seyyar Satıcılar	43
Antep'in Masalımsı Hamam Ritüeli	47
Meşhur Semtlerin Meşhur Yiyecekleri	49
Sosyal İlişki	52
Bir Kel Meryem Vardı	54
Mahalle Hocasında Bir Gün	57
Ermenilerin Antep Hasreti	59
Benim Çocukluğumu Şimdiki Çocuklar Yaşayabilir Mi?	61
Antep'te Zahire Zamanı	64
Kes Kelo Kes	67
Beygirle Dönen Dolaplar	69
Kışlık Zahire	71

Has Aşı	73
Antep Harbi	75
Kavaklık	78
Sarıgüllük	80
İlkokul Günleri	82
Piyeste Başrol	97
Sükût-u Hayal ve Ümitsiz Yıllar	101
Çayhane mi? Tekke mi? Felsefe Okulu mu?	103
Tüccarlık mı? İstidacılık mı?	107
Seyyar Satıcılıktan Profesyonel Ticarete	110
Bereketli Yıllar	113
Ben Tüccar mı idim Öğrenci mi?	116
Antep Çok Renkli Bir Şehirdi	118
Susuzluk Ne Yaptırır ki?	121
O Günler Ne Günlerdi	123
İster Abartı Deyin İster Saplantı	125
Bisikletle Tanışma	128
Çimecekler	131
Yalnız Çocuklar mı? Esnaf da Muzipti	132
Garip Bir Tüccar Olmuştum	139
Hayalimdeki İstanbul'a Kaçış	146
Bu Nasıl Rastlantı?	153
1948 Yılı'nın İstanbul'u	155
İkinci İzmir Ziyareti - İkiçeşmelik'te Antepli Bir Kahveci	159
Zeytinyağı ile Tanışma	162
Kahve Ocakçılığı da Yaptım!	164
Okul Hevesim Yeniden Uyanıyor	166
Hasan Çekni Öğretmen ile Tanışma	171
1950'li Yıllarda Gaziantep Lisesi	179

19 Mayıs Töreninde Konuşmacı Seçildim	181
Öğretmenlerimizle Fikir Tartışması Yaptık	186
İrticalen Konuşma	188
Tavuğun Boynu 40 Dolam Döner mi?	190
Bizim Okul Arkadaşlığımız Aile Dostluğuna Dönüşmüştü	192
Bizim Kuşağın Eğitimi	195
Doktor Emin Kılıçkale ile Tanışma	199
Esnaftan Aydın ve Değerli Arkadaşlar	203
Üniversite Yılları	207
Tesadüflerin Yarattığı Güvenli Arkadaşlıklar	215
Üniversite Hocalarına Edep ve Erkan ile Yanaşabilirdik	218
Bizim Kuşak, Her Bakımdan Şanslı Öğrencilerdi	221
Fatih'teki Saraydan Çapa'daki Ahşap Viraneye	229
Damak Tadı	233
Siyasetin Karası İhtilal	236
Can Kurtaran Fatih Vakıflar Yurdu	241
Lise Arkadaşlığımız Hep Canlı Kaldı	243
Gönülleri Saran Dostluk Bağı	246
Askerlik Yılları	249
Esas Mesleğe, Hukuk Alanına Giriş	259
Evlilik Kararı	265
Gazetecilik Enstitüsünden Mezuniyet	272
Geleneğe Saygı	273
Çeyiz Seronomisi ve Yenge Usulü	276
Balayı	279
Mesleğe İlk Adım	282
İlk Arabam Kaplumbağa	286
Gençlik mi Cehalet mi?	290

Adalet Görevinde Tek Etken İnsanın Vicdanı, Yoldaşı da Bilgisi	292
Evliliğin İlk Meyvesi	293
Telifisi Olmayan Elim Bir Kör Kaza	295
Savcılıktan Avukatlığa	298
Annem Son Nefesine Kadar Hep Genç Kaldı	304
Doğal Gıdalar, Yerini Doğmaz Gıdalara Teslim Etti	310
İkinci ve Üçüncü Göz ağrılarım	312
Pandemi Dönemi Başlıyor	315
Avukatlık Yılları	319
Tesadüfün Böylesi	322
İnsani Değerlerin Çelişkisi	328
Hayalimiz Bir Zaman Makinesi mi?	331
Son Söz	336
Ekler	337

ÖNSÖZ

Geçmişin özlem dolu günlerini anımsarken her an'ı ruhumu sımsıcak saran, benliğimi bütünüyle sarıp avutan bir devri var ki hasret ateşi hiç küllemedi...

Ağaçların meyveleri nasıl zamanla olgunlaşıp lezzetlenirse, şarap yıllar geçtikçe nasıl değerlenirse anılar da zaman geçtikçe her anı bir mücevher parçası gibi hayallerimizin paha biçilmez hazinesi, ömrümüzün teselli kaynağı, ruhumuzun doyumsuz gıdası olup bizimle yaşar! Geçmişin tüm güzelliklerini, heyecan dolu anılarını, yaşamın lezzetini her geçmişe daldığımızda bize cömertçe sunar. Çocukluk masumiyetini, duygu zenginliğini, gençlik ateşini hep zamandan bağımsız olarak canlı tutar...

Anılar her zaman güzeldir. Atalarımız “Geçmiş günün kötüsü olmaz” diyerek bu gerçeği mühürlemişlerdir. Geçmişin bir anını hatırlayıp da içimizi çekmediğimiz, geçmişe dalıp “Ne güzel günlermiş” demediğimiz bir anımız var mı?

Her insanın anıları yaşamının aynasıdır. Yüzü tebessümle aydınlanarak aynasına bakabilen, başını eğmeyip dik tutarak tüm yansımaları sevgiyle, özlemle kucaklayabilen insan ne huzurlu, ne güzel insandır...

Madem öyle, işte ben de yaşam aynasındaki yansımalarım kitap sayfalarında hayat bulsun istedim ve *Altın Çağın Anıları* yolculuğuma başladım...

16.05.2022

ŞEFİK KANAR

ÇOCUKLUK YILLARI

Anılarımı yazmaya başlarken hayatımın, idrak edebildiğim ilk anını, zihnime kazınan ilk görüntüyü anılarımın başlangıcı olarak hatırlamaya çalıştığımda gözümün önüne hep doğduğum evin olabildiğince büyük avlusu gelir.

Avlunun odası önünde duran annemin eteğinden tutmuş çevreye bakınırken -sonraları babamın yakın bir arkadaşı olduğunu öğrendiğim- Hacı Bekir ismindeki adamın “Poliskala, kellespara Şefik!” diye neşe içinde seslenerek bize doğru gelmesi ise bu görüntünün devamı...

Kulaklarımda yankılanan bu sesi ve o anı şimdi gibi hatırlıyorum.

“Poliskala, kellespara” hangi dilde, ne demekti? Nasılsın mı? Günaydın mı? İyi günler mi acaba? Hep düşünür, algılamaya çalışırdım. Ama artık her şeye teşne olan internet sayesinde bu sözlerin Rumca olduğunu, yazılışlarını da manalarını da öğrendim:

Polikala delikanlı, yiğit; kalispera ise tünaydın demekmiş.

İşte benim, yaşama başlarken hatırlayabildiğim ilk anım. Bundan sonra doğduğum bu evde daha ne kadar kaldım ve neler yaşadım hiç mi hiç hatırlayamıyorum.

Babam yaşamı boyunca bir ev sahibi olmayı aklının ucundan bile geçirmediğinden hep kiralık evlerde dolaştık. Nedenidir bilmiyorum, sık sık evden eve taşınır dururduk.

Karatarla Mahallesi gelinceye kadar beş kiralık ev değış-tirdiğimizi hatırlıyorum. Bu evlerdeki anılarım da kısa zaman dilimlerinden ibaret.

Boyacı Camisinin arka sokağındaki taş merdivenle çıkılan tek odalı evimizi de hatırlıyorum.

Bu odada kurulmuş tandırın dar gözünde yatarken, kim olduklarını anımsamadığım kadınlar çığlık çığlığa müjdeyi verdiler: “Kalk kalk! Bak, bir kız kardeşin oldu, ağabey oldun.” Kundaklanmış bir bebeği yanıma yatırdıklarını, şu an yeniden yaşıyormuş gibi hatırlıyorum...

Bu bebek, daha yakın bir zamanda aramızdan ayrılan beş kardeşin en küçüğü, sevgili Türkan’dı...

Arişinin (asma) tepesinden koparıp kucakladığım bir sal-kım koruğu terleme yapıp yediğim Türktepe Mahallesiindeki ninemlere komşu evde, hatırlayabildiğim anım da bundan ibaret...

Hangi evden bilmiyorum, Kozluca Mahallesiindeki eve deve sırtında taşındığımız günü de hatırlıyorum. Deve, sırtındaki yükle çıkmaz sokağın girişine çökmüştü. Eşyalar, çok büyük bir avlusu olan bu eve taşındı.

Annem ve Mustafa amcam avludaki bir ağacın altında konuşurken yanlarına gittiğimi hatırlıyorum. Amcamın çenesinin altına sokularak kimden, nasıl öğrendimse (şimdi bile hatırladıkça utanmışım) bir tekerlemeyi, heyecanla amcamın elini tutup yüzüne gözlerimi dikerek “Ammi darı sapı yin mi?” diye marifetmiş gibi tekrarlıyorum. Gülererek iyi bir şey yaptığımı zannedip aferin beklerken, annemin beni azarlayıp kovması-

na, amcamın da “Çocuk anlamını bilmez, darılma.” demesine şaşırıyor, kötü bir şey söylediğimi anlayıp suspus oluyorum...

Ne garip, o andan sonra bu eve dair de hiçbir iz hafızamda yok! Bu kadar net hatırladığım bir anımın sonrası hafızamdan nasıl silinir? Ama yok...

Bir an yaşanıp, sonrası hafızadan silinip kaybolan bir diğer anım da Kürttepe’nin zirvesindeki eve ait: Kadana Feride isminde bir kadından kiralanan evde beslenen koyunun ölü doğmuş kuzusunu alıp dayı çocuklarıyla diriltmeye çalışmamız.

Ateş yakıp kuzuyu ısıttıktan sonra dirilsin diye dua edip başında safiyane kim bilir ne kadar beklemiştik! Daha sonra bu evde hatırlayabildiğim talihsiz, acı bir sahneden başka hiçbir şey yok.

Acaba anlatmaya çalıştığım yaşamın bu başlangıç anılarını diğer insanlar da benzer şekilde yaşar mı?

Karatarla Mahallesiindeki kiralık evlere taşınuncaya kadar çocukluk, daha doğrusu hayata, yaşamaya başlama çizgisindeki anılarım hep kesik kesik birkaç saniyelik zaman diliminde donarak kaldı. Tıpkı elektrik anahtarını çevirince bir anda ortamı aydınlatan, anahtarı geri çevirince karanlığa gömülen ampul gibi...

Yaşam çizgim kesintisiz devama başladığında kaç yaşındaydım bilemiyorum ama benim anılarım; coşkusuyla, gökkuşağı renkleriyle, tüm masumiyetiyle, korkusuyla Karatarla’da başladı...

KARATARLA GÜNLERİ

Çocukluğumun ve gençliğimin ilk yıllarını yaşadığım Karatarla Mahallesi şehrimiz Gaziantep'in tam da merkezindeydi. Bizim sokak da merkezin kalbi gibiydi. Bu neşe dolu, renkli, upuzun çıkmaz sokağın en dipdeki evi de bizim kiralık evimizdi. Bu sokakta kiralık üç ev değiştirmiştik. Bu sonuncusuydu.

Üç kız, iki oğlan; beş kardeşlik. Anne babayla birlikte yedi kişi, tek odalı bu evde anılarla dolu en mutlu, en neşeli günlerimizi geçirmiştik.

"Eski Antep Evi" diye anımsatılan o mütevazı taş yapılı ev, avlusu ile taş merdivenle çıkma "bardakaltı" diye tabir edilen verandası ile kuyusu, ocaklığı ve haznesi kiler ile ne kadar şirrin, gösterişsiz ama pozitif, enerji kaynağı bir evdi.

Belki de bana öyle geliyordu... Şimdi o günleri anımsadığımda bütün benliğim, o günlerin anıları ve özlemiyle doluyor.

Yedili yaşlarımda, günde dört beş ölü veren şehrin salgın hastalığı zatürreye yakalanıp, yarı ölü hâlde, yorgana sarılıp Ali dayımın sırtında doktora, oradan da eşek sırtında hastaneye gidişim; yedi gün komada yattıktan sonra ve umutların kesildiği bir zamanda mucize gibi hayata dönüşüm bile o günlerin özlemine gölge düşürmüyor...

Avludan taş merdivenle çıkılan bardakaltı, oldukça geniş ve üç yöne açıktı. Çamaşırlık, eski eşya deposu, kuruluk ve hevenk asmak için kullanılırdı; hatta burada keçi ve oğlak beslediğimizi de hatırlıyorum.

Avluda bir de su kuyusu vardı; zaten o tarihlerde hemen her evin bir su kuyusu olurdu. İçme suyu dahil tüm su ihtiyacı tamamen bu kuyulardan temin edilirdi. Belediyelerin evlerde sayaca bağlanmış su tesisatı yoktu; varsa da bizim sokakta ben hiçbir evde görmedim, bilmiyorum.

Kuyular aynı zamanda soğutucu olarak da kullanılırdı. Buzdolabının ismi dahi bilinmiyordu. Yemekler günlük yeteri kadar pişer, et de günlük ihtiyaca göre alınırdı ancak artarsa kuyulara sarkıtılır ve buranın serinliğinde muhafaza edilirdi. Kuyularda “livas” diye tabir edilen geçişlerden, birinden diğerine ulaşmak mümkün olurdu. Biz çocukların, livastan livasa geçerek komşunun kuyusuna sarkıtılmış yemeklerinden aşırıdığımız olurdu. Bunu sezdirmeden hep yapardık.

Şehrin en zarif minaresine sahip Karatarla Camisinin güneybatısındaki çıkış kapısı bizim sokağa açılırdı. Sokağın üç tane sağında, üç tane de solunda olmak üzere altı tane, uzunlu kısıklı çıkmazları vardı. İlk taşındığımız kiralık ev sağdaki en son çıkmazdaydı. Yüksek taş merdivenli, tek odalı bu evde çok kalmadık zannederim. Hatırlayabildiğim pek anı da yok. Ev sahibi Şakire Teyze, Kamil ismindeki uzun boylu, sinsî, otuzlu yaşlarında, ne yaptığı belirsiz oğlu ile alttaki odada kalırdı. Bizim komşu kızları adını “Pangıl” koymuşlardı. Bekârdı. Pangıl ismi; kızlara rahatsız edici bakışlarından mı, sünepe kıyafeti ve yaşantısından mı yakıştırılmıştı bilinmez...

Bu evden sonra, onun hemen bitişiğindeki eve taşındık. Evin beyi ve üç oğlundan ikisi topaldı. Evin hanımı Ayyuş teyze şişmanca, yüzünden gülümsemesi eksik olmayan, sevimli, iyi niyetli, şeker gibi bir kadındı. Annemle kuzu sarması gibiy-

diler. İki kızı da kız kardeşlerimle aynı samimi ilişkiyi sonuna kadar sürdürdüler.

Ne tesadüftür ki son taşındığımız eve bitişik komşunun beyi Ahmet amcayla kızı da doğuştan topaldı. Diğer iki oğlu ile küçük kızı sağladı. Her iki ailede de irsiyet babadan geliyordu ve bu iki aile arasında akrabalık da yoktu.

Bu sonuncu evde sekiz sene kadar oturduk. Duvar aşırı komşumuzun hanımı Kara Fatma hırslı, asabi, huysuz, kavgacı bir kadındı. Biraz da kiracı olduğumuz için olsa gerek annemi küçümser; onun sessiz ve mülayim mizacından da aldığı cesaretle sindirme politikası güder, önemsiz bahaneler icat edip huzur bozardı. Ama eşref saatlerinde de muhabbet ve dostluğunu esirgemez, “Kele Şükrüye yukarı gel de iki hanek edek.” diye seslenir; bizim avluya bakan ahşap verandada (taht) el makinasında dikiş dikilir, bir yandan da dedikodu ile karışık sohbet edilirdi.

Evin giriş kapısıyla avlusu arasındaki uzunca geçit üzerine derme çatma kondurulmuş, dört tarafı açık, verandaya sadece ismi benzeyen mekândan bizim evin yalnız avlusu değil, yatak odamız da gözetlenebilir; tüm yaşam, gece karanlık çökene kadar sır olmaktan çıkardı... Bu durum ilk bakışta nahoş, tedirgin edici görünse de doğrusu o zamanki imar yapısı, komşuluk ilişkilerinin sıcak havası göz önüne alınırsa keyif verici yönü sanki daha ağır basardı. Zaten o zamanki komşuluk ilişkileri aile arasındaki ilişkiler gibiydi: Problemi olan da sevinci ve mutlu bir haberi olan da komşuya koşar, paylaşarak rahatlar, üzüntüsü dinleyip sevinci katlanırdı.

Şimdiki apartman yaşantısıyla karşılaştınca o günleri düşünüp özlem duymamak mümkün mü?

Hele bizim bir mahalle ilişkimiz vardı ki onca yıl sonra hayali bile insanı ruhsal coşkuya ve o günlerin doyumsuz anılarına sürüklüyor... İnsan dalınca o günlerine, renklerine, “Ne günlermiş o günler...” demekten kendini alamıyor.

Baharda ve yazın sokak sakinlerinin neredeyse tümü toplanıp hep birlikte sahreye (piknik) gidilirdi. Mahallenin kerdimanları (görmüş geçirmiş, iş ve laf bilen, saygın kimse) bir araya gelip karar verir, verilen karar tüm komşulara iletilirdi:

“Bu pazar güneş doğanda Dutluk’a sahreye gidilecek; sabah kahvaltı orada yapılacak. Öğle yemeğine her aile, kişi sayısına göre yapacağımız yemeğin malzemesini getirecek. Aşçıbaşılar Naime ve Atiye Hanımlar.”

Her ev bir gün evvel tüm hazırlıklarını yapar, pazar sabahı erkenden sokak insan kalabalığıyla âdeta renklenir, şenlenir; maniler, türküler, zılgıtlar çalarak neşe ile toplu yürüyüşe geçilirdi. Kısacık Makbule eşeğine biner, malzemeler arka tarafına yüklenirdi. Saymadım, kimseden de duymadım ama en az elli altmış kişiyi bulurduk.

Çoğunluğu kadınlar, genç kızlar ve çocuklar teşkil ederdi. Ev reisi erkeklerden bazıları katılmazdı; mesela babamın katıldığını hiç hatırlamıyorum. Bazıları da hiç kaçırmazdı. Bir evvelki ev sahibimiz Topal Mahmut amcanın beyaz bir Şam eşeği vardı. Ona biner, arkasına da yolda kalan yaşlı, çocuk veya yorgun düşenleri sırayla alırdı. Nur içinde yatsınlar; daha önce de anlattığım gibi hastalığımda beni bu eşekle hastaneye götürüp getirmişlerdi.

Sahre yolunda yürüyüşler çok neşeli geçerdi: Şakalaşmalar, birbirlerine takılıp laf atmalar, Kısacık Makbule teyzeye

sataşıp küfre bulaşanlar, yah çekmeler, zılgıtlar gırla giderdi... O zamanlar şehir ne kadar sakin, ne kadar homojendi! Kafile sokağın sonundan sağa döner, elli metre kadar sonra ana yola varır, Düztepe'nin yolunu tutup oradan inişe geçerek buz gibi pınarların kaynadığı bağlık, bahçelik, çimenlik sahaya inilirdi. Zılgıt ve alkış tufanı içinde her aile kendine bir yer bulur, millet keyfine göre yayılır; kahkahalar, çağrışmalar, maniler, türküler dinmek bilmez; arada bir "Ala ayniisürateyniii" çekilir; arkasından hep beraber öyle bir "Amiiinnn!" nidası yükselirdi ki neredeyse ağaçlar dutlarını dökerdi... Öbek öbek oturan aileler kahvaltı sofralarını neşe içinde açar, çeşit çeşit kahvaltılıklar sofraya dizilir, ikramlar birinden birine gidip gelirdi.

Sofraya bağdaş kurulup oturulduktan sonra da şamata bitmez ve laf atmalar sürerdi:

"Kele Fehime katmeri bizsiz yersen boğazında kalsın." diye seslenene cevap hazırdı; "Kudurdun mu kız? Ne katmeri? Benim kahkeci dükkânım mı var? Sen hele sofrandaki sahan kaymağından bi lokmacık gönder de katmer alacağın olsun."

Kahvaltıdan sonra oyun ve şarkı faslı başlar; darbuka, zilli tef getirenler ritim tutar; sesine güvenen hanendeler şarkı ve türkülerle coşkulu bir hava yaratırdı. Köfte leğenleri, erbabının elinde darbukaya taş çıkartırdı.

Genç kızlar akranlarıyla bir köşede fısıldaşır, çocuklar durmadan koşturur, görev alan gençler pınara kovalarla suya giderlerdi.

Saatler geçmiş, artık millet acıkmaya başlamıştır; yemek zamanı yavaş yavaş yaklaşmakta, zaten aşçıbaşılar çoktan

ocakları kurmuş, kazanları ocakların üç taşı üzerine oturtmuşlardır bile. Kazanın birinin başında Naime Hanım, diğerinde Atiye Hanım hazır, hazırlıklar tamam. Aileler isim isim anons edilmekte; her aile, kişi sayısına göre malzemelerini aşçı yapmaklarına teslim etmektedir.

Yemek pişip hazır olunca yine aileler isim isim çağırılır, kişi sayısına göre getirdiği kaplara yemek pay edilir, herkes kendi sofrasında iştahla ve neşeyle yemeğini yerd. Bu mahalle sahresinin olmazsa olmazı irmik veya un helvası idi. Helva da aynı sistemle dağıtılır, yenirdi.

Yemekten sonra yaşlılar sohbete, kadınlar şakayla karışık dedikoduya, genç kızlar fiskosa, çocuklar oyuna kilitlenirdi. Kahkaha sesleri, atışmalar, karşıdan karşıya laf atmalar gırla...

Bir ara, darbuka getirenler darbukayla, darbukası olmayanlar köfte leğenleriyle tempo tutturup türkülere, şarkılara başlar; oyun havalarına dayanamayan yaşlı kadınlar bile katılıp göbek atarlardı.

Karatarla halkının neşesi, heyecanı akşama kadar dinmez, Dutluk'taki ağaçlar aldıkları bu enerjiyle sanki meyvelerini tazeler, pınar suları coşkuyla akar, sahre alanı düğün alanına dönerdi.

Kafilenin akşam dönüşü yine çok renkli, coşkulu, manili türkülü olur; günün dedikodusu ise sonraki günlere sarkardı ama ölçülü, zararsız, yalanlar beyaz.

Bizim çağın mahalle ve komşuluk ilişkisi ve dayanışma kültürü hayal gibi, masal gibi gelir bugünkü apartman hayatı ilişkisi yaşayanlara.

Anlatmıştım ya çocuktum o zaman. Yaygın ve ölümcül olan zatürre ve zatülcenp hastalığına yakalanmıştım. Komşunun, işi gücü bırakıp beni eşeği ile hayli uzaktaki Amerikan Hastanesine götürüp taburcu olunca da getirmesi minnetsiz, sıradan, olağan bir iş, bir görev gibi algılanırdı bizim mahalle kültüründe.

Komşular ihtiyaçlarını birbirinden ödünç almaktan veya doğrudan istemekten çekinmez, kimse kimseden bir şeyini esirgemezdi. Kibritten soğana, tuza, ekmeğe, bulgura, sade yağa, salçaya kadar ani gereksinmelerde çocuklar yollanıp is-tenir; yağ, pirinç gibi malzemeler ölçü ile alınıp verilirdi.

Ben hatırlıyorum:

Birecik'ten bazen kalabalık misafir akrabalar gelince yatak yorgan ihtiyacı olur, komşudan getirilir, müşkül hallolurdu. Bazan da tek odada yatak serecek yer kalmaz, evin kızlarından birisi veya ikisi uygun görülen komşu evine yollanır, her iki evin kızları koyun koyuna yatardı. Doğrusu kızlar da arkadaşlarıyla gecelemeden çok mutlu olurlardı. Peki ya şimdi? Yirmi iki yıldır oturduğumuz apartmanda, asansörde karşılaştığımız kimselerin apartman sakini mi değil mi tanıyabildiğim on kişiyi geçmez. İçli dışlı samimiyet ise Hak getire! Ancak hafif bir tebessüm ve selamlaşma, o kadar!

Karatarla Mahallesindeki sokağımızın bir özelliği de çıkmaz sokak oluşuydu. Sokağın sonunda bizim eve dönen çıkmazın başında, Atiye teyzelerin en güzel evinin dış kapısı önündeki alanda komşu kadınlardan birkaçı toplanır, evden getirdikleri taburelerde, yoksa da soğan tahtasında oturarak akşama doğru sokağın başında aile reislerinin evlere dönüşü görülünceye kadar doyumsuz sohbetler yaparlardı. Bu çıkmaz

sokaktan yabancı geçme ihtimali olmadığı bilindiğinden kahkahalar da sınır tanımazdı... Biz çocuklar onların yakınında koşturup oynadığımız için bazı sırlarına kulak misafiri olur, akşam da annemize ulaştırırdık...

Akşam sokağın amcaları, dedeleri gelmeye başlayınca biz çocuklar ya evlere kaçar ya da onlar geçinceye kadar saklanırdık; yoksa “Bu saatte ne işiniz var sokakta? Hadi evlerinize.” diye azarlanırdık. Vakit çok daha geçmişse kulaklarımızın çekildiği de olurdu. Dahası babalarımıza şikâyet edilmekten çok korkardık. Bazı çocuklar kavga ederken veya küfrederken yakalanırsa tokadı da yerdı. Bu durumdan baba haberdar olursa sorguya suale gerek görmez, “Kim bilir ne yaramazlık yaptın ki tokadı hakettin, atanın ellerine sağlık.” der, tokadı kim atmış sormaz, bazen bir tokat da baba atardı.

Aman Allah’ım! Olayları algılama ve terbiye sistemi ne kadar da değişmiş. Kaç oldu televizyonda görüyorum: Tokat bir yana, çocuğuna laf edeni tüfekle selamlıyorlar şimdi.

Anlattığım tarihlerde cep telefonunu bırakın, evlerde bile henüz telefon yoktu. Tabii ben yaşadığım şehir için söylüyorum. İstanbul gibi büyük şehirlerde veya şehrimizin birkaç varlıklı evinde var mıydı? Bilemem. Radyo ile ilk defa dayımın çayhanesinde tanıştım. Filipis marka, ithal, sandıklı bir radyoydu. Sokağımızın hiçbir evinde radyo da yoktu müzik seti de. Tek tük evlerde gramafon vardı. Çarşıdaki dükkânların pek azında, kahvelerde içmeli gramafonlar vardı. Kendirli Kilisesinin -ki o zaman halk eviydi- bahçesinde radyodan ve gramafondan yükselen türk halk müziğinin, klasik müziğin doyumsuz nağmelerini, dev sanatçıların seslerini dinleye dinleye kulaklarımız müzikle terbiye olur, ruhlarımız sükûn bulurdu.

On sekiz yaşlarındaydım, ikinci zamanları arkadaşlarla sık sık bu bahçeye gider; ağaçların, renk renk ve çeşit çeşit çiçeklerin arasındaki masalardan birinde otururduk. Hatırladıkça hâlâ kulaklarımda yankılanan, usulü ile adabı ile okunan şarkıları dinler; siyasetten, hurafelerden, tasavvufî, Mevlânâ'dan konuşur; zamanın aydın fikirli yazarlarını hararetle tartışırdık.

Yine Karatarlamıza dönersek:

Sokağımızın bir de delisi vardı: Deli Sabiha. Sağ ayak bileğine demir kelepçeyle bağlı iki kalın zincirin uçlarındaki iki kocaman demir kumbuza âdeta mahkûm edilmişti. Genç, yirmili yaşlarda, boylu boslu güzelce bir kızdı. Gündüzleri evlerinin bulunduğu dehlizden beş on metre yürüyüp sokağa çıkar, duvar dibinde saatlerce otururdu. Gelip geçen mahalle sakinlerinden hep sigara isterdi. Elleriyle ayak bileğindeki zincirleri kavrar, demir kumbuzları diz boyuna çeker, sağa sola yalpalayarak yürürdü. Fazla yol alamaz, ancak eve kadar gidip gelebilirdi. Sık sık evden kaçtığı, günlerce arayıp bulmaktan usandığı için ailesi çare olarak bu yolu bulmuştu. Çağ dışı bir yöntem ama ya olay devlete intikal etmemiş ya da devlet ilgisiz kalmış...

Deli Sabiha'dan ben çok korkardım! Evimize yakın yerde Güzel Ali'nin lokantası vardı. Çocuk yaşta beni oraya çırak verdiler. Lokanta, sabahları kelle paça servisi yapardı. Her sabah dört beş tane yeni kesilmiş koyun kellesini çuvalleyarak omuzuma alır, Karakabir Mahallesinde ütücü kadınlara götürür, akşam da ütölüp temizlenmiş olarak getirirdim. Sabah faslında kelleler taze olduğu için kanları boynumdan sızar, çamaşıırıma kadar kan lekeleri oluşurdu. Lokantada çalışmama karşılık günlük 1 çirtikli kuruş (kenarları dişli gibi kertilmiş madeni para) alırdım. Akşam karanlık çökünce eve dönerdim.

Deli Sabiha'nın dehlizlerine yaklaşıncı o tarafa bakamazdım! Sanki hep duvarın dibinde oturuyormuş gibi algılar, yüzümü aksi istikamete çevirip yavaş yavaş yürür, biraz uzaklaşıncı koşa koşa kendimi eve atardım.

Ayrıntıyı hatırlamıyorum; her gün çamaşırlımı değıştirdi annem ama banyo yaptırır mıydı hatırlamıyorum...

Öyleydi o zamanlar erkek çocuklar; beş altı yaşına bastı mı haydi ustaya... Bunun iki mantığı vardı: Birincisi çocuk bir an önce altın bileziğini taksın yani bir sanat öğrensin niyetiydi. Diğeri de sokak çocuğu olmasın, evde ele ayağa dolaşmasın diyeydi.

BİR TÜRLÜ SANATKÂR OLAMADIM

Şimdi ben girip çıktığım sanatları saysam, korkarım ki kimse inanmayacak! Bir ucundan başlayalım:

İlk hatırladığım Habba ninemlerin (anneannemin annesi) evlerinin bulunduğu sokakta, Şehit Şahin Ortaokulu bitişiğindeki tarakçı dükkânı (dokumacılara direzin hazırlama sanatı). Öğlen yemek zamanı ablam gelip beni kucağına alarak öpe seve nenemlere götürdüğüne göre kaç yaşında olduğumu ben de tahmin edemiyorum. Ablam, kucağında beni göğsüne bastırırken Antep şivesiyle şöyle derdi: “Gadamı alıyım senin acıkmış da ustasından izin istemesini de bilmiy.”

Sonraki hatırladığım Şhreküstü’deki kilimci dükkânı:

Burada tek bir anımı hatırlıyorum. Yirmi beş yaşlarında, kurbağa gözlü kilim dokuyan bir ustam vardı. Nedense kendinden çekinir ve korkardım; her an beni dövecek, kötü bir şey yapacakmış gibi sinerek otururdum. Öğlen yemek zamanı çok acıkmıştım ama izin isteyip eve yemeğe gitmek aklımdan bile geçmiyor. Bir ara Ustam “Hadi git karşı kebağçıdan bir kişilik 6 uvak (ufak) lahmacun söyle, koş.” deyince fırladım. Usta lahmacunları, üstelik ekmeğe sarıp yedi. Ben sonuna kadar “Acaba...” diye bakarak bekledim ama nafile! Ne var ne yok usta sıyırdı süpürdü. O kadar acıkmıştım ki... Dükkânın biraz ilerisinde Tombalakların ekmekçi fırını vardı, acıkmanın verdiği ruh hâliyle olsa gerek fırına yaklaştım. Tırnaklı ekmekler tezgâhın üzerinde, dumanı tüte tüte bana baktı, ben de onlara...

Fırından taze çıkmış ekmek kokusu gibi insanın ciğerlerine işleyen, hiçbir kokuya benzemeyen bu doğal baygın koku başka neyde var ki? Bir turnaklı ekmek bir çirtikli kuruşa ama o yaşlardaki çocuğun cebinde kuruş ne gezer...

Külekçi Çarşısı'nda bir demirci dükkânı vardı. Burada kocaman demirci körüğünü ustamın zoruyla zar zor çekerdim. Ağabeyim kunduracı idi, daha sonra şapkacı dükkânı açtı. Her iki dükkânda da çalıştım. Hasırcılar Çarşısı'nda Ali dayımın külekçi dükkânı vardı. Teneke kova vesaire yapar, satardı. Ben de çırağıydım. Burada unutamadığım hoş bir anım var: Bir gün, müşterinin biri alışverişten sonra bir kutu tahin helvasını dükkânda unutmuştu. Dayım, adam gelir alır diye birkaç gün bekledi. Ümidi kesilince sıcak ekmek alıp helvayı afiyetle yedik. Hâlâ o lezzeti unutamıyorum; şu an bile lezzeti sanki ağızda. Hani nerede şimdi o helva, o lezzet? Neyin lezzeti, neyin doğallığı kaldı ki? Vallahi biz 1950-1960'a kadar ne doğal kelimesini bilirdik ne hormon ne genetiği ile oynanmış ne de tarım ilacı vere vere zehre dönüşmüş gıda. O zamanki meyvelere, sebzelere doyum olmazdı.

Babamın hemşehrîsi Birecikli Halil Usta'nın habbabçı (nalıncı) dükkânı şimdiki Kazancı Çarşısı'ndaydı. Orada da dayım oğlu Nedim ile birlikte çırağıydık. Ustamız habbab yanında köruk de yapardı. Körüğün hava üfleyen akordiyon mekanizması için gerekli taze üzüm çubuğunu Zincirli Bedesten'in arkasındaki sebze halinden toplardık. Bu dükkânda acı bir anım var:

Dükkânda tahtadan yapılma, çekmeceli, sandık biçiminde derme çatma, küçük, "galle" tabir edilen kasa vardı. Usta satıştan aldığı paraları gallenin çekmecesine koyardı. Bir gün Usta ikinci namazı dönüşü çekmecedeki gümüş 25 kuruşun kaybol-